

MAHIYE MORGÜL HANIMEFENDİNİN
5544 SAYILI MESLEKİ YETERLİLİK KURUMU KANUNU
İLE İLGİLİ YAKLAŞIMINA YÖNELİK
DEĞERLENDİRME

Sessizce ve kapalı bir oturumda yasalaştığı söylenilmektedir; “çalışma hayatımızın özelleştirilmesi” kanunu. Çok zenginler ile çok yoksullar, yani hâlihazırdaki durumu sübuta erenler, hegomonik hiçbir yapı için ürkütücü değildirler: Artık onlar için önlerinde daha fazlası vardır ve en azından mevcut hallerini korumak isterler; bu sebeple “istikrar”, kutsaldır onlar için. Ürkütücü olan, bu ikisinin arasındakilerdir: Esnaflar, küçük ölçekli sanayiciler, memurlar, serbest meslek erbabı olup da bu kesimde sayılacak olan diğerleri. Bunlar her an zenginleşebilirler ama daha çok da her an yoksullaşabilirler. Değişim denilen nesne (fenomen) bunların “şans”ındadır hep, bunlar değişime yazgılıdır. Gecekondu semtlerinden, iktidar sahiplerine neden “çok oy” çıktığının yanıtları, verili hali en azından korumak isteği ve güce tapınma halinde saklı olmalıdır. Bu haliyle, öncelikle “şans terbiye” edilmeli bunun yanında bu değişime açık kesim açısından iş sansa bırakılmamalı, onlar yönünden ayrıca tepelerinde “mesleki yeterlilik” ölçütleri üzerinden iş Demokles’e havale edilmelidir¹. Tüm bunların gerekçesi hazırdır: *Avrupa Birliği tarafından benimsenen yeterlilik esasları ile uyum sağlamak! 5544 sayılı Yasanın ilk okuması budur ve “Milli” eğitimimiz gibi çalışma hürriyeti de “yeterlilik” kısıncındadır. Kurum “en az lisans düzeyinde öğrenimi gerektiren ve mesleğe giriş şartları kanunla düzenlenmiş olan meslekler” (5544 md.1/2) hariç olmak üzere, diğer tüm meslek erbabı yönünden yetersizlik kararı verebilir! Bu halde, belirlenen “ölçütler”e mi, yoksa bu ölçütleri üzerinizde sınavanların ölçütlerine mi tabi olacaksınız? Tepenizde o maruf kılıç sallandığı sürece, tabi olacağınız ölçütler bellidir.*

5544 sayılı Yasayı, “*eğitimimiz Amerikalılara emanet ediliyor*” diye yorumlamak, yetersiz bir yorum olmalıdır; öyle ki yalnızca eğitimimiz değil ve fakat diğer Bakanlıklarda da “danışman” unvanı ile pek çok yabancı “personel” istihdam edilmektedir ve bu vakıya yeni değildir: “... *Türkiye ve ABD Hükümetleri Arasında Eğitim Komisyonu kurulması Hakkında Antlaşma 27 Aralık 1949’da imzalandı*². / *Antlaşmanın 1.maddesine göre; Türkiye’de bir “Birleşik Devletler Eğitim Komisyonu” kuruluyordu. Komisyonun giderleri Türkiye’nin ABD’ye olan borcundan karşılanacaktı. Komisyonun amacı, “eğitim programının idaresini kolaylaştırmak” olacaktı. (...)* / *Öteki maddelere göre; bu Komisyon 4’ü Türk, 4’ü*

¹ “... *Türkiye’de devletin toplumsal hayata müdahalesi (...)* toplumu şekillendirmek ve bir toplum yaratmak gayesinde toplanmaktadır. Bu gayeye o kadar önem verilmektedir ki, sosyal hukukun araçları ve sosyal hakların içeriği düzenlenirken dahi, sosyal amaç ikinci plana itilmektedir. (...) / *Devletin kamusal haklar üzerindeki kuşkucu bakışı ve tabii hukuk anlayışının yanında hükümran gücün iradesine uygun olarak şekillendirme arzusu, sosyal haklara da yansımaktadır. Bu nedenle sosyal haklara kuşkucu gözle bakılmaktadır. (...)*” **Aydın BAŞBUĞ**, *Sosyal Hukuk-Hukukun Toplumsal Temelleri*, s.177,178; A Kitap Yay., Kasım 2010/Ankara. (Aktarılan bu satırlar, yazarının saf bir liberal olduğu ihmal edilmeksizin okunmalıdır ve oradan bile 5544 s.K. böyle görülebilir.)

² Resmi Gazete No:7460 (1950). (**Cengiz ÖZAKINCI**, *Türkiye’nin Siyasi İhtiharı ‘Yeni-Osmanlı’ Tuzağı*, s.382; Otopsi Yay., Nisan 2005/İstanbul).

Amerikalı 8 üyeden oluşacaktı; başkanı ise ABD Büyükelçisiydi. Oyların eşitliği durumunda Büyükelçinin oyu ile karar alınacaktı. Amerikalı üyeleri, ABD Dışişleri Bakanı atayacaktı. Komisyon doğrudan doğruya ABD Dışişleri Bakanlığı'na bağlıydı ve onun denetiminde olacaktı. (...) / Komisyon, (...) Eğitim programları düzenleyecekti. Amerikalıların Türk eğitim sistemi içinde nerede nasıl görev yapacağını kararlaştıracaktı. / Bu antlaşmanın TBMM'nce bir yasa ile onanması gerektiğinden, bu yasanın gerekçesinde açıkça şöyle denilecekti: / “Amerika Hükümeti, (...) bu vesile ile Amerikan Kültürünü Yayımak Gayesiyle³, anlaşmalarla tahassül eden alacakların bu memleketlerde kültürel gayelere sarfını temin edecek kültür anlaşmaları imzalamıştır. (...)”⁴. ABD'nin, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu antlaşması olan Lozan Antlaşmasını tanıyıp tanımadığı hususu halen tartışmalıdır.⁵

5544 sayılı Yasa'da asıl sorunun, “eğitimin yabancı ellere teslimi” sorunu olmadığını açıklamak isteğiyle, yabancı personel istihdamının yeni bir vakıa olmadığını söylemişken bir örnek de vermek gerekir: “... Yabancı doktor çalıştırılmasına ilişkin yüzlerce Bakanlar Kurulu genelgesi var: / Bunlardan biri 10.7.1941 tarihini taşıyor. / O dönemde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Başbakan ise Refik Saydam... / 1940'lı yıllarda sadece yabancı uyruklu doktorlar değil yabancı uyruklu hemşirelerin de Türkiye'deki hastanelerde çalışmasına izin veriliyordu. / Bu da 25.5.1948 tarih ve 7507 sayılı Bakanlar Kurulu kararı: (...)”⁶. Görülen odur ki, “uzmanlık alanı” ne olursa olsun, gerekçesi ne olursa olsun, Ülkemizde uzun zamandan bu yana yabancı personel istihdamı vardır. Ve anımsanması zorunludur: İstanbul Üniversitesi'nin Beyazıt Yerleşkesindeki o botanik bahçeden geçip de, Roma'dan kalma merkez binaya ulaştığınızda, sizi “üstün insan” formunda genç bir kız ve genç bir erkeğin heykeli karşılar. Heykeltraş ise *Nazilerden kaçıp Cumhuriyetimize sığınmış bir heykeltraştır*. Kaçarken, paçasında taşımıştır üstün insanı...

Amerikalıların eğitimimize yönelik “ilgi”leri de yeni değildir. Nitekim 15'ler Komisyonu olarak bilinen ve alan çalışması sonucu elde edilen veriler⁷ üzerinden, Amerikalı uzmanlarca hazırlanan “İstanbul 1920” isimli raporun

³ “... Her tür egemenlik istilayı içerir –bazen fiziki ve açık biçimde bazen de yardım eden dost rolünü oynayarak, kamuflej içinde. Son tahlilde istila, ekonomik ve kültürel egemenliğin bir biçimidir. (...) / Kültürel boyun eğdirme, saldırıya uğrayanların kültürel özgünlüğünü yitirmesine yol açar; saldırıya uğrayanlar zamanla istilacıların değerlerini, normlarını ve hedeflerini benimserler. (...)” **Paulo FREIRE**, *Ezilenlerin Pedagojisi*, s. 121; Ayrıntı Yay., Ocak 1991/İstanbul.

⁴ **Çetin YETKİN**, *Karşı Devrim 1945/1950*, s.374, 375; Otopsi Yay., Nisan 2003/İstanbul.

⁵ **Emre KONGAR**, *Tarihimize Yüzleşmek*, Haziran 2006/İstanbul (Kitapta, “Amerika Birleşik Devletleri Hangi Lozan'ı, Neden İmzalamadı” başlıklı bölüm, s.144 vd.).

⁶ **Nuri KAYIŞ**, *Di'li Geçmiş Zamanın Şimdiki Hali*, s.139; Sobil Yay., Haziran 2010/Ankara.

⁷ “... Bu amaçla istilacılar, eylemlerini düzeltmek ve daha incelikli kılmak için, sosyal bilimleri ve teknolojiyi, giderek daha fazla ve bir ölçüde de doğa bilimlerini kullanırlar. İstilacılar, istila ettikleri insanların geleceğini belirleyen alternatifleri keşfetmek için mutlaka onların geçmiş ve bugünlerini tanımak ve bu şekilde de bu geleceğin gelişimini kendi yararlarına yönlendirmek zorundadırlar. (...)” **P.FRIERE**, y.a.g.y., s.121.

önsözünde: “... Burada, Yakındoğu'nun bu büyük metropolünde, çıkar çatışmasının bu savaş alanında, genel ve sağlıklı eğitime büyük bir gereksinim vardır; aynı zamanda, bize Tanrıyı ve komşularımızı bütün kalbimizle sevmeyi öğreten İsa ruhunun benimsenmesine de şiddetle ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma, ihtiyaçları sergileyen bir başlangıçtır; (...)”⁸ denilebilmiştir. Yıllardan 1920'dir ve alan çalışması 15 adet bilim adamı tarafından düzenlenen anketler, birebir yapılan görüşmeler ve gözlemler ile gerçekleştirilmiştir.

Milli Eğitim'in geçmişi bu haldeyken, 5544 s.K. ile eğitimimizin on Amerikalıya teslim edildiğini söylemek, yeni bir şey söylemek olmamalıdır. Sorun 5544 s.K. sorunu olmadığı gibi, 5544 s.K.'nin asıl ve tek başına yöneldiği alan, Eğitim alanı değildir. 5544 s.K., küçük ve orta ölçekli meslek alanlarının terbiye edilmesine ve giderek bu alanların/mesleklerin tasfiye edilmesine yönelik bir düzenleme olmalıdır.

5544 s.K.'a ilişkin, Milli Eğitimimiz yönünden mademki bir kaygı vardır ve bu kaygı eğitim sisteminin Amerikalılara teslim edilemeyeceğine, teslim edilmesi halinde Amerikan Kültürünün yaygınlaşacağına ve eğitim düzeyinin Amerikalılaşacağına ilişkindir; bu durumda sözü Teoman ÖZTÜRK'e bırakmak gerekir: “Amerikan Bakış Açısı: Sonuca (başarıya) odaklı, sürece saygılı ve çıkarların ön planda gözetildiği bir düşünce silsilesidir. Bu üç kavramın (başarı, saygı, çıkar) kesişmesi ya da çatışması durumunda “çıkar” kavramı ön plana alınır. Çünkü onların bu düşünce silsilesinde, çıkarların korunması yolunda “başarı” ve “saygı” yeniden şekillendirilebilir. Çıkarların korunması “güç” demektir ve üstünlük getirir. (...) / (...) Bizim okullarımız beş para etmez dersek; öbür taraftan mezunlarımızın yurtdışında, bu namı meşhur okullarda, akranlarıyla alay edecek düzeyde bir bilgi birikiminde olmalarının, daha ilk derste ortaya çıkması izah edilemez. İnanın abartmıyorum, bizim üniversite sınavını kazanamamış –hadi vasat bir lise mezunu diyelim-, bir gencimiz Amerikalı yaşıtlarına bir çok derste rahatlıkla eğitim verebilir. (...)”⁹.

⁸ [Editör] Clarence Richard JOHNSON, M.A., İstanbul 1920, s.10, “Okullar” Bölümü, s.317 vd.; Tarih Vakfı Yurt Yay., Nisan 1995/İstanbul.

⁹ Teoman ÖZTÜRK, andırstendin amerikans – Türkler İçin Amerikalıları Anlama Kılavuzu, s.16, 109; Birharf Yay., Haziran 2006/İstanbul.